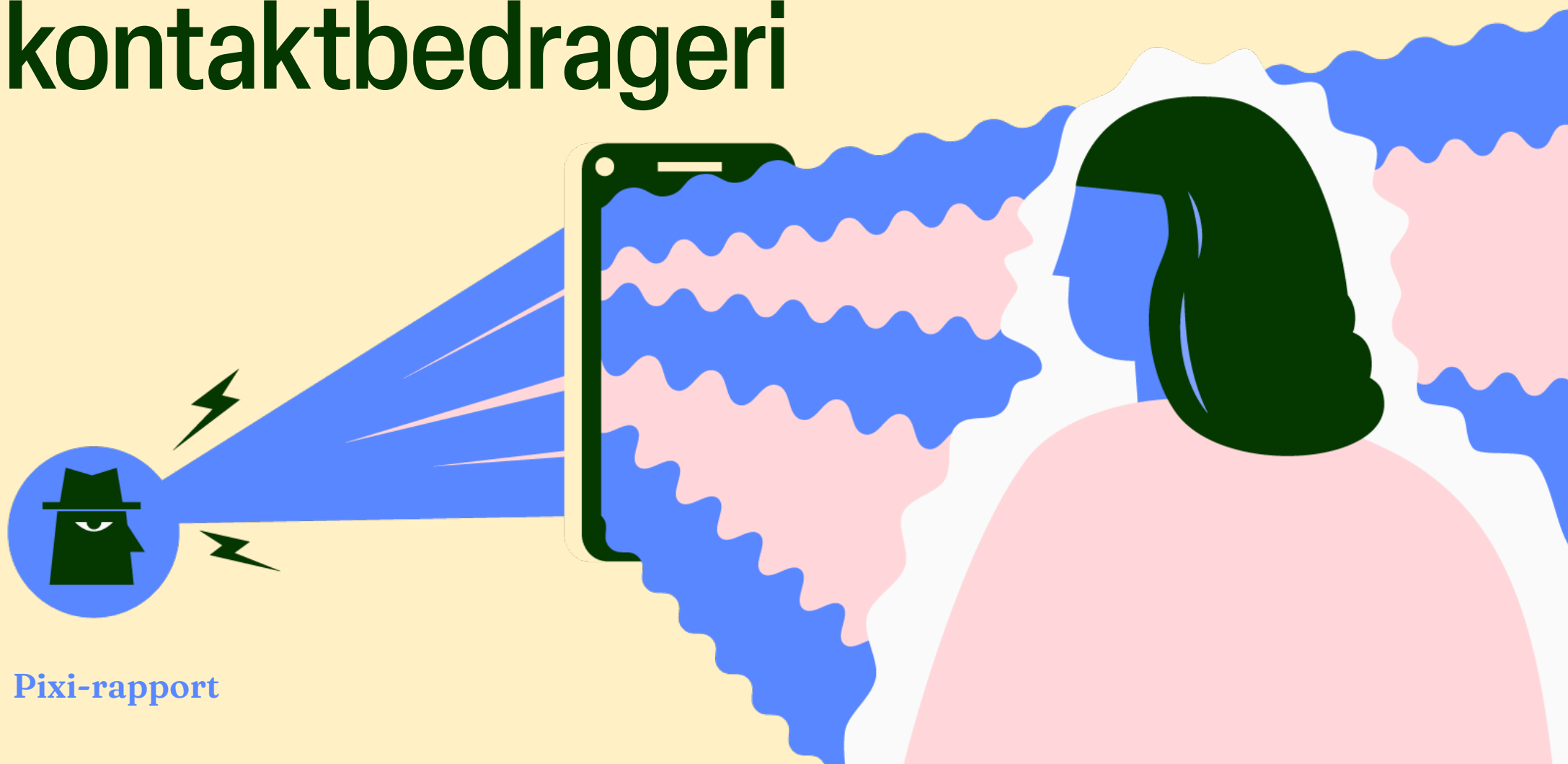

Ældre udsat for kontaktbedrageri

03 Indledning

04 Fem former for kontaktbedrageri

Teaterstykket [05] / Hej mor/far sms [07]

Sort skærm [09] / Svindel med muldyr [11]

Investeringssvindel [13]

15 Gode råd mod digital svindel

Indledning

Digital svindel er et udbredt samfundsproblem, der rammer mange danskere, særligt ældre er udsat for f.eks. telefonsvindel. En ny undersøgelse foretaget af Roskilde Universitet for Det Kriminalpræventive Råd dykker ned i ældres oplevelser med kontaktbedrageri, f.eks. telefonsvindel og SMS-svindel, hvor der er kontakt mellem svindler og offer.

Undersøgelsen viser, at:

- En del af ofre udsættes for massiv og intensiv manipulation af svindlerne – ofte over længere tid, og hvor svindlerne har fokus på at opbygge tillid og tryghed efter, at offeret har modtaget en chokerende besked.
- Afsløringen af svindlen har stærke følelsesmæssige konsekvenser for ofre, f.eks. vrede, bebrejdelser over, at man blev udsat for svindlen, og skyld og skam over, at nogen var i stand til at bedrage en.

- Nogle ofre oplever og frygter at blive mødt med bebrejdelser fra deres omgivelser og samfundet. Det kan resultere i, at nogen ikke fortæller om deres oplevelser med svindel til andre.
- Undersøgelsen identificerer fem former for kontaktbedrageri, som du kan blive klogere på, på de næste sider.

Kort om undersøgelsen

Undersøgelsen bygger på 15 dybdegående interviews med ældre (primært fra 60 år og opefter, men en enkelt person er i 40'erne), der har været udsat for kontaktbedrageri og to interviews med pårørende.

Den fulde rapport kan findes her:
dkr.dk/materialer/it-kriminalitet/aeldre-borgeres-erfaringer-med-kontakt-bedrageri

Fem former for kontaktbedrageri

Teaterstykket

(Kaldes også 'telefonbedrageri')

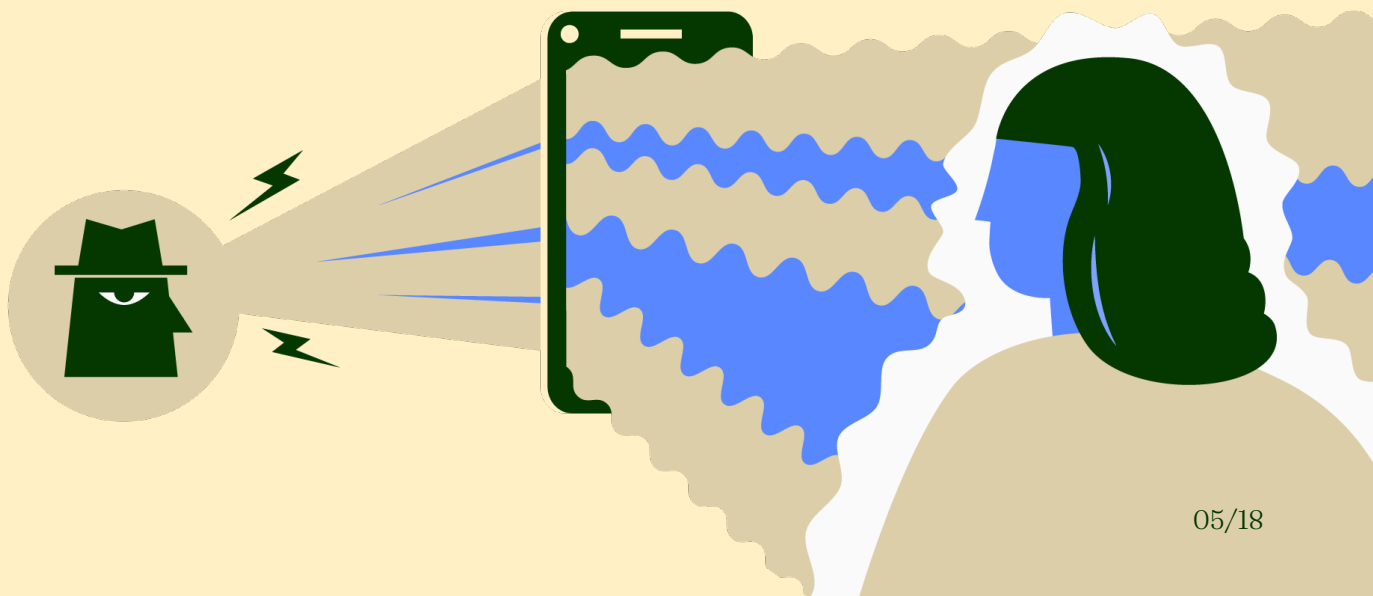
Der er tale om svindel, hvor offeret bliver kontaktet over telefonen af en svindler, der udgiver sig for at være fra banken. Offeret får besked på, at der er penge, som skal flyttes, da offerets konto er i gang med at blive udsat for svindel.

Caseperson Dagmar forklarer:

"[...] Jeg sidder i min rigtig gode stol og slapper af. Og så ringer telefonen, en dame fra Nykredit, som bare lige skulle høre, om der var nogen, der havde givet besked på, at jeg ville overføre 76.000 fra min konto til et forbrugslån. Og jeg var fuldstændig hylet ud af den, for jeg anede ikke noget om det."

"Nå, men så stiller hun mig om, og så får jeg en meget venlig mand fra Rigspolitiet i røret. Han sagde sit navn og sit tjenestenummer, og det var sådan noget, han gjorde uopfordret." og "Han er meget venlig og meget hjælpsom. Det virkede meget troværdigt"

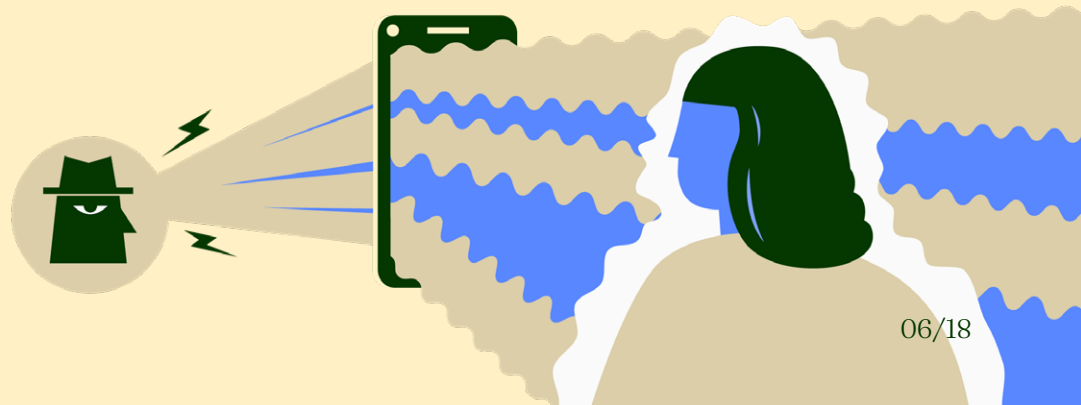
Telefonsvindlerne får bygget et scenarie op, hvor de får isoleret Dagmar gennem hele den weekend, hvor svindlen foregår. Dagmar overfører omkring 400.000 kr. opdelt i mindre beløb.

**”Jeg er jo nærmest en dukke,
hvor jeg bliver ført hele
vejen [...] Jeg blev jo bare
manipuleret til det [...]”**

Caseperson Dagmar

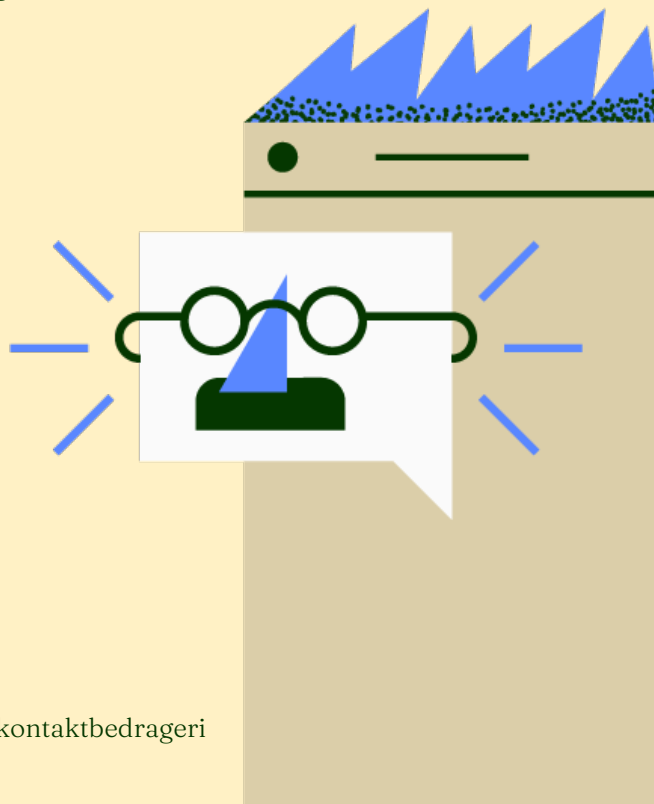
Andre casepersoner udsat for denne type svindel forklarer sådan om svindlens manipulation: **”De spinder dig ind i et spind. Du bliver nærmest hypnotiseret”.**

Hej mor/far sms

(kaldes også 'SMS-svindel')

Der er tale om svindel, hvor offeret modtager en sms fra en svindler, som udgiver sig for at være vedkommendes søn eller datter, der har mistet sin telefon og derfor har brug for penge.

Caseperson Karina blev svindlet for 35.000 kr. via hej-mor-sms-svindel:

"Jeg sad til et foredrag oppe i kirken. Og var vildt optaget af det, der blev sagt der. Så får jeg sådan en sms ind på min telefon. Og det er jo en af de der, Hej mor, jeg har tabt min telefon.

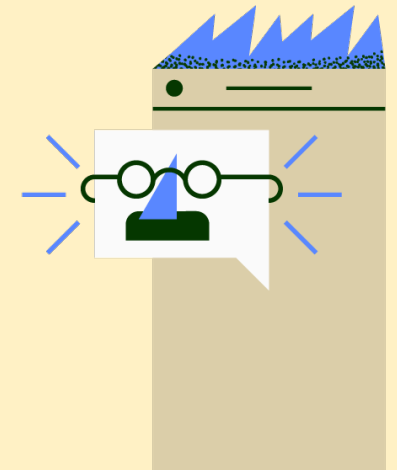
Og så kom der en sms. 'Vi står i en situation i Jylland og skal bruge 35.000 i kontanter. Er det muligt, at du kunne overføre dem?'"

Karina overfører 35.000 kr., men finder senere ud af, at der er tale om svindel. Det bliver for Karina vigtigt at tale om svindlen, og hun deler derfor sin oplevelse med andre, bl.a. sine veninder, som møder hende med manglende forståelse:

"Og de slog korsets tegn for sig og sagde, 'hold da op, det kommer ikke til at ske for os'". Den kommentar gjorde Karina ked af det, for hun mener, at det kan ske for alle: "Jeg var grædefærdig faktisk".

”Og sproget var sådan set helt fint, og jeg havde slet ikke [nogen mistanke], altså jeg kom ind på den samme streng, som jeg korresponderer med min datter ... Så der var ingen klokker, der ringede hos mig.”

Caseperson Karina

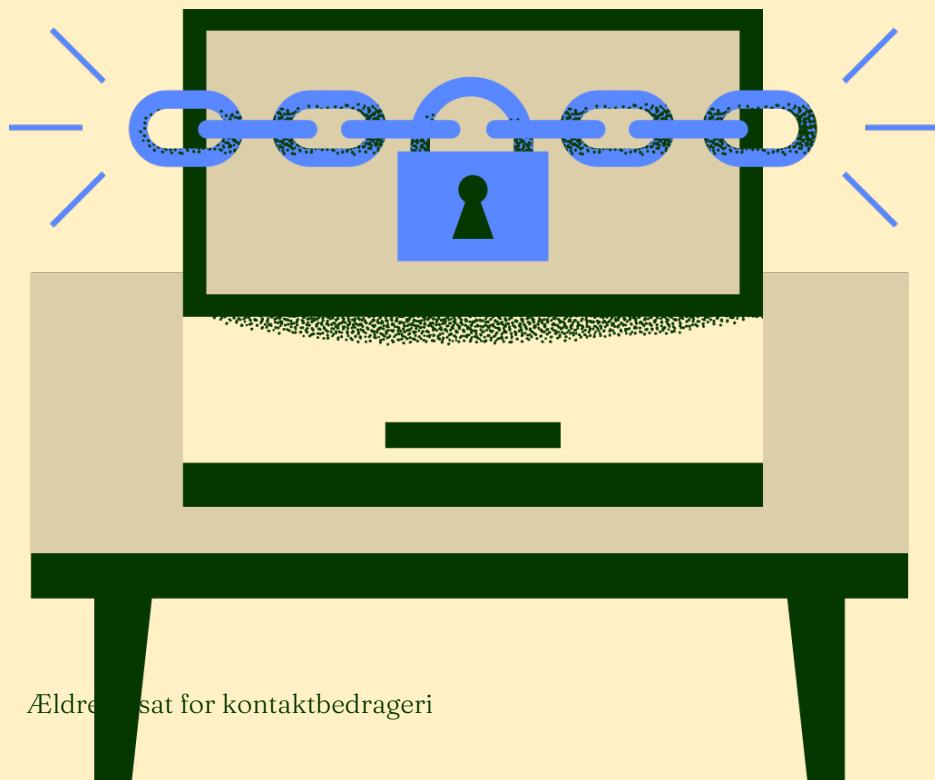
Sort skærm

Der er tale om svindel via en computer, som pludselig viser en sort skærm med et telefonnummer. Via telefonopkaldet får offeret besked på at overføre penge i form af et gebyr for at tilslutte skærmen igen.

Caseperson Allan beskriver situationen på følgende måde:

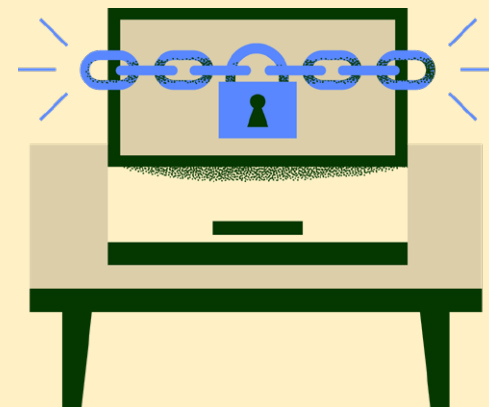
"Det skete den 14. januar. Der fik jeg lige pludselig en sort skærm på min computer, og så stod der: 'Microsoft vil gerne hjælpe dig. Ring til det her nummer'. Og det skulle jeg aldrig have gjort. For det var ikke Microsoft."

Allan bliver udsat for en følelsesmæssig manipulation, da manden fra Microsoft bilder ham ind, at han nok skal hjælpe, samtidig med at han trækker alle Allans personlige oplysninger ud af ham.

Allan har kontakt med svindleren, som udgiver sig for at være fra Microsoft. Allan begyndte dog at blive mistænksom undervejs i forløbet:

**”Og jeg sagde til ham på et tidspunkt:
'hvordan kan jeg stole på dig?'
For jeg begyndte at blive lidt mistænksom.
'Jeg er ansat ved Microsoft, du kan regne med mig', sagde han. Hele tiden overbevisende.”**

Svindel med muldyr

(kaldes også 'falske bankbude')

Der er tale om svindel, som starter som telefonsvindel, hvor offeret får at vide, at vedkommendes dankort eller konto er blevet hacket. Herefter instrueres offeret i, at et såkaldt 'bankbud' (kaldes i rapporten muldyr) vil dukke op på offerets adresse for at hente personens dankort, da det angiveligt er blevet spærret. Bankbuddet er en svindler, der udgiver sig for at være fra banken.

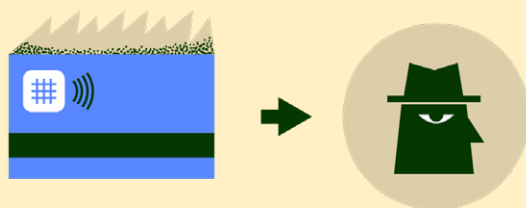
Caseperson Niels forklarer, at han bliver kontaktet af en, som udgiver sig for at være fra banken, og som fortæller, at der er blevet hævet 6.000 kr.

"Han siger så, 'vi sender en medarbejder, som skal have dit dankort, fordi det er jo blevet spærret, så det kan du ikke bruge mere, så det skal vi bare have tilbage'. Og dum som man er, så siger man, nå, det er nok rigtigt. Og 10 minutter eller et kvarter efter, så ringer han på døren... Så lukker jeg selvfølgelig op. Så står der en nydelig ung mand ude foran".

Svindlerne får Niels' dankort og når at hæve 5.000 kr.

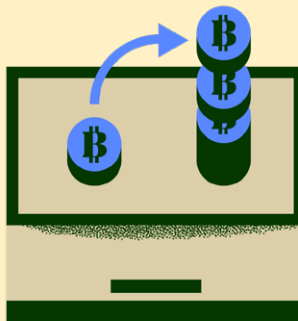
”Så er det klart nu, at det selvfølgelig er noget rigtigt møg, det der er foregået. Men i selve situationen er det egentlig en god følelse, du har i kroppen, altså det er sådan set rart, at der er kommet nogen for at hjælpe med det her.”

Caseperson Niels

Investeringsvindel

Der er tale om svindel gennem investeringer som f.eks. udenlandske aktier.

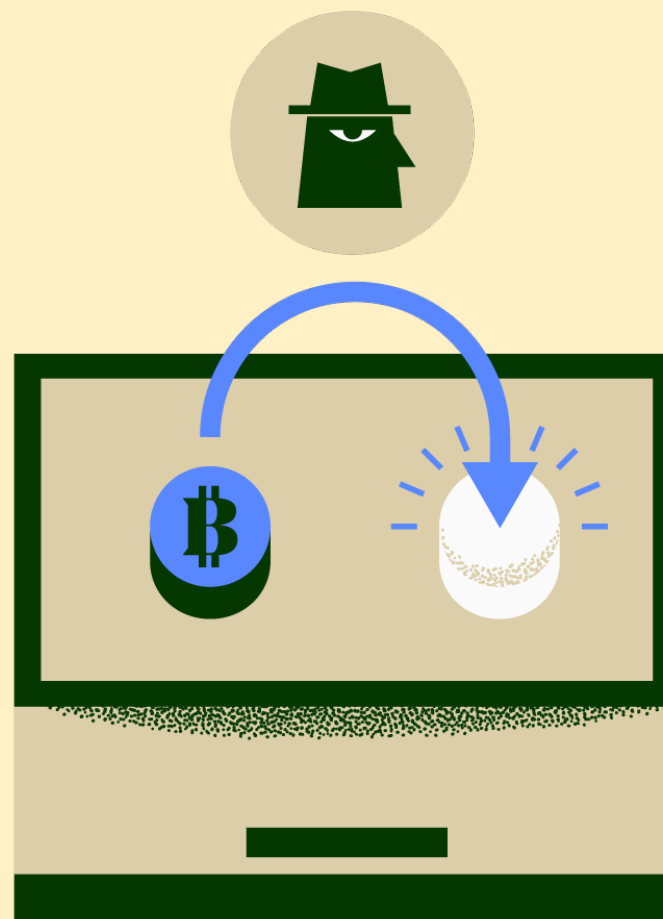
”Jeg kom ind i det ved, at jeg sad og kiggede på Bitcoin. Og så pludselig er der en, der ringer til mig. Og der står jeg og er bare helt følsom. Jeg er ude af balance og skidesur på den der bank, jeg har, og tænker ’alt andet kan være lige så godt’. Og der hopper jeg på det. Så jeg er ikke sådan typisk, hvad skal man sige, overtalt, men var lige klar til at blive overtalt.”

Caseperson Poul

Caseperson Poul og svindleren, som udgiver sig for at være 'englænderen', ender med at udvikle et venskab gennem deres jævnlige telefonsamtaler om investeringerne. Det ender med at få stærke fysiske og psykiske konsekvenser for Poul, da han finder ud af, at der er tale om svindel:

"Jeg kan sige dig, at jeg fik simpelthen blod i afføringen. Og mit nervesystem. Fordi der var en mand inde bagved, der sagde til mig, 'du er så langt ude nu, så du dårligt kan svømme'... [...] Ja, så det var ikke bare en følelse, det var også fysisk!"

Svindlen har også gjort Poul skamfuld, og han har ikke talt med sine venner og bekendte om det.

Gode råd mod digital svindel

– som kan deles af din organisation eller dig som fagperson

Til dig som offer

- Husk, at det *ikke* er din skyld, og at det er helt normalt at føle skyld og skam.
- Del din oplevelse med svindel med andre, f.eks. familie og venner, da det er vigtigt at tale med andre om oplevelsen.
- Søg praktisk hjælp hos banken – en hurtig reaktion kan muligvis stoppe eller begrænse det økonomiske tab.
- Få rådgivning hos bl.a. Cyberhotline for digital sikkerhed på tlf. 33 37 00 37 eller få anonym rådgivning hos Offerrådgivningens døgntelefon på 116 006.

Til dig som pårørende

- Lyt og udvis omsorg: Lad personen dele sin oplevelse uden at dømme
- Normalisér oplevelsen: Understreg, at digital svindel kan ske for alle, og at det er normalt at føle skyld og skam.
- Støt praktisk: Hjælp med kontakt til bl.a. banken og politiet. Personen kan have behov for støtte i den proces. En hurtig reaktion til banken er vigtig, da det muligvis kan stoppe eller begrænse det økonomiske tab.
- Bevar ro og overblik: Ofre kan være i chok eller være stressede

Anbefalinger til at forebygge digital svindel på tværs af aktører

→ Der er behov for fortsat at styrke forebyggelsen af digital svindel

Det kræver, at vi tænker forebyggelsesindsatser på nye og målrettede måder. Der findes ikke én simpel løsning. Effektiv forebyggelse kræver både borgerrettede og tekniske tiltag, bl.a. tiltag, der stopper svindlen, inden ofret kontaktes. Forebyggelsesindsatsen kræver et tæt samarbejde på tværs af myndigheder og organisationer.

Skab større opmærksomhed på, hvordan vi taler om ofre for digital svindel

Personer, der udsættes for digital svindel, oplever ofte skyld og skam. Et bebrejdende møde kan forstærke de negative følelsesmæssige konsekvenser. Det er afgørende for offeret at kunne dele sin oplevelse med svindel og blive mødt med forståelse. Der er derfor behov for øget opmærksomhed på, hvordan svindel omtales – både i offentligheden og blandt pårørende.

Der er brug for et øget fokus på støtte til ofre for digital svindel

Det er afgørende at kommunikere, hvor ofre kan få relevant støtte og hjælp. Samtidig er det vigtigt, at myndigheder som politi og banken møder ofre med forståelse og en anerkendelse af, at de har været udsat for svindel. International forskning peger på, at ofrenes behov handler om at blive taget alvorligt, få mulighed for at fortælle deres historie og blive tilbudt relevant støtte.

